

A 2014. májusi európai választások. Újabb szakasz az európai projektum összeomlásában

1. Az európai integrációt kezdettől fogva úgy tervezték és valósították meg, hogy biztosítsa az abszolút gazdasági liberalizmus rendszerének fenntarthatóságát. Ezt az alapvető választást a Maastrichti Szerződés (1992) megerősítette, és minden más alternatív perspektívát megtiltott. Ahogy azt Giscard d'Estaing megfogalmazta: „A szocializmus ezentúl illegális”. E konstrukció tehát már természeténél fogva antidemokratikus volt. Megsemmisíti ugyanis a választott nemzeti parlamentek hatalmát, hiszen azok döntései meg kell hogy feleljenek ama irányelveknek, amelyeket az európai álkormány által meghatározott nemzetek feletti hatalom leszögezett. A brüsszeli intézmények „demokráciadeficitje”, amelyen keresztül a neoliberális diktatúra megvalósul, mindig is tudatos volt, és ma is az. Az európai projektum kezdeményezői – Jean Monet és a többiek – soha nem kedvelték a választásokon alapuló demokráciát. Éppen ezért azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy csökkentsék a „veszélyét” annak, hogy valamely nemzet a magántulajdon és a tőke diktatúrája által kijelölt útvonalakon kívüli pályára állhasson. Fokozatosan kibontakozott egy olyan valóság, amelyet én a *kiterjesztett*, finanszírozott és globalizált *monopóliumok*¹ kapitalizmusának nevezek. 1975-től kezdődően az Európai Unió ezen monopóliumok abszolút gazdasági hatalmának eszközévé vált. Ezáltal megteremtődtek azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik, hogy hatékonyságukat a párhuzamosan gyakorolt abszolút politikai hatalommal egészítsék ki. Ennek következtében, egy ál-„konszenzuális” ideológia javára, sikerült megsemmisíteni a fejlett választási demokrácia lényegét képező konzervatív jobboldal / progresszív baloldal kontrasztját.

E konszenzus alapját az európai közvélemény azon meggyőződése képezi, miszerint az egyéni szabadságjogokat és az emberi jogokat az európai országok többségében – az egykori kelet-európai országokat is ideértve – sokkal inkább tiszteletben tartják, mint bárhol máshol a világon. Ez természetesen igaz, és az érintett nemzetek becsületére válik. Mindamelllett a kiterjesztett monopóliumok kettős gazdasági és politikai diktatúrája felszámolja e szabadságjogok hatóságát. Ezt elsősorban

azzal éri el, hogy a szabadságjogokat megfosztja ama képességüktől, hogy olyan társadalmi jövőképet hordozzanak, amely áthágja a tőkefelhalmozás kizárólagos logikája által megszabott korlátokat.

Az európai egységet egyébként azzal a csábító érveléssel népszerűsítették, hogy ez a feltétele annak, hogy az Egyesült Államokkal egyenlő, s egyben attól független gazdasági hatalom felemelkedhessen. Ugyanakkor azonban az európai alkotmány ötvözte az Európai Unióhoz és a NATO-hoz való csatlakozást – az Egyesült Államoknak alárendelt szövetségi minőségben. A legújabb atlanti gazdasági integrációs projektum mindenképpen eloszlat(hat)ja eme propaganda hazugságait: az európai piacot ugyanis az erősebb – vagyis az Egyesült Államok – döntéseinek rendeli alá. Isten veled független Európa!

2. Azt azonban mindenképpen látni kell, hogy az európai alkotmány által előírt abszolút liberális gazdasági rendszer *nem életképes*. Elsősorban azért nem, mert létezésének egyetlen és kizárólagos oka/értelme, hogy a kedvezményezett oligarchák javára a gazdagság és a hatalom mindinkább növekvő koncentrációját biztosítsa. Még akkor is, ha ennek ára a tömegekre kényszerített állandó megszorítások, a társadalmi vívmányok visszaszorítása, vagy pedig a gazdasági stagnálás. Összességében véve a megszorítások ördögi spirálja Európa számára csak a deficit és az eladósodás folyamatos növekedését produkálja (és semmiképpen nem azok csökkenését, ahogy azt a minden tudományos megalapozottságot nélkülöző konvencionális gazdasági elmélet állítja). Kivételek (jelenleg Németországé) csakis azért létezhetnek, mert a többiek arra ítéltettek, hogy elszenvedjék sorsukat. A felhozott érv („Németország példáját kell követni”) elfogadhatatlan: a modell jellegénél fogva nem általánosítható.

Mindamellet a kiterjesztett monopóliumok és az azokat kiszolgáló oligarchia által gyakorolt abszolút hatalom nem teszi lehetővé, hogy a „közvélemény” magát a rendszert megkérdőjelezze. Ez az abszolút hatalom ugyanis eltökélt abban, hogy minden lehetséges eszközzel a végsőkig védelmezze kiváltságait; vagyis a gazdagság korlátlan koncentrációja egyedüli kedvezményezettjeinek számító oligarchiák privilégiumait.

3. A 2014. májusi európai választások világosan kifejezték, hogy az állampolgárok többsége elutasítja ezt az „Európát” (miközben nem feltétlenül van tudatában annak, hogy „Európa” nem lehet más). Amennyiben szem előtt tartjuk, hogy a választásra jogosultak több mint fele tartózkodott (Kelet-Európában az arány meghaladta a 70%-ot), a nyíltan „Európa-ellenes” szélsőjobboldali pártok 20%-nyi szavazatot szereztek, az „Európa-fóbiás” pártok Nagy-Britanniában és Franciaországban győztek, 6%-nyian pedig a Brüsszelt kritizáló radikális baloldali pártokra szavaztak, akkor ez a következtetés nyomatékos megerősítést nyer. Kétségtelen azonban az is, hogy e következtetés

ellensúlyaként ott van az a tény, hogy a szavazatukat leadó választók többsége még mindig az (vagy egy) „európai projektumban” gondolkodik/reménykedik/hisz. Ennek okait előbb már említettem („Európa kezeskedik a szabadságokról és az emberi jogokról”). Arról nem is szólva, hogy – kimagasló naivitással – még mindig azt gondolják, hogy egy „másik Európa” (a népek, a munkavállalók, a nemzetek Európája) is lehetséges/elképzelhető. Pedig a vasbetonba öntött európai konstrukciót már eleve úgy tervezték meg, hogy belekódolták minden esetleges reform lehetetlenségét.

A szélsőjobboldali bizalmatlansági szavazatok olyan veszélyeket hordoznak magukban, amelyeket nem szabad alábecsülni. A múltbeli fasizmusokhoz hasonlóan a mai szóvivők sem említik soha egy szóval sem a monopóliumok túlzott gazdasági hatalmát. A „nemzet” általuk hangoztatott állítólagos „védelme” rendkívül megtévesztő szólam: a végső cél az Európai Unió érintett országaiban a hatalomgyakorláson túlmenően, nem más, mint a parlamentáris jobboldal és/vagy a szociál-liberálisok által adminisztrált Unió jelenlegi rendszerének átcsúsztatása egy olyan új rendszerbe, amelyet egy kemény jobboldal igazgat majd. Nem véletlen, hogy a szociális helyzet fokozatos leromlásának/eróziójának valódi okairól (egészen pontosan a monopóliumok hatalmáról) zajló vitákat mindinkább más területekre (mindenekelőtt a bűnbakképzésre jól felhasználható bevándorlásra) helyezik át.

Ellenben ha az „Európa-ellenes” szélsőjobboldalnak ez a kétes sikere az, ami, ennek felelőssége a (liberalizmust felkaroló szocialista pártoktól balra elhelyezkedő) radikális baloldalt terheli. Elsősorban azért, mert az Európai Unió irányába megfogalmazott kritikájából hiányzott a *merészség*, s a javaslatai kétértelműek voltak. Ezek mind-mind a „lehetséges reformok” illúzióját táplálták. Nem meglepő, hogy ennek a radikális baloldalnak nem sikerült hallatnia a szavát.

4. Könyvemnek „Az európai rendszer programozott összeroppanása” című fejezetében² vázoltam az Európai Unió leromlásának/eróziójának általános irányvonalait. Végeredményben egy kisebb német Európával számolhatunk majd (vagyis egy, talán Ukrajnáig terjedő, és a kelet-európai félgyaratokkal kiegészült Németországgal). A skandináv országok és Hollandia mindenképpen odaláncolódnak ehhez az új márka-/eurózónához. A „Vichy-korszakát” (1940–1949) felidéző Franciaország csatlakozik a német Európához (ez a Párizsban uralkodó politikai erők választása), de lehet, hogy később megkísérti majd egy „gaulle-ista” megújulódás. Az Egyesült Királyság a távolságtartást választja, és még erőteljesebben hangsúlyozza majd a Washington által irányított atlantizmusát. Oroszország elszigetelődik. Olaszország és Spanyolország tétovázik a Berlinnek való behódolás vagy a Londonhoz való közeledés között. Az 1930-as évek Európája, írtam két évvel ezelőtt. Ebbe az irányba haladunk!

- ¹ Monopoles généralisés; lásd a szerző A jelenkori kapitalizmus összeomlása című cikkét az *Eszmélet* 97. (2013. tavaszi) számában.
- ² Samir Amin: *L'implosion du capitalisme contemporain: automne du capitalisme, printemps des peuples?* Párizs, Delga, 2012. Aminnak ezt az írását (amely a Monthly Review 2012. szeptemberi számában közölt változat alapján készült) lásd az *Eszmélet* 97. (2013. tavaszi) számában. (A szerk.)

(Fordította: Jakab Attila)

(Eredeti megjelenés: „Les élections européennes de Mai 2014. Nouvelles étape dans l'implosion du projet européen”. [http://www.forumdesalternatives.org/fr/les-elections-europeennes-de-mai-2014-nouvelles-etape-dans-limplosion-du-projet-europeen.](http://www.forumdesalternatives.org/fr/les-elections-europeennes-de-mai-2014-nouvelles-etape-dans-limplosion-du-projet-europeen))